

STYRDOKUMENT I BOTKYRKA KOMMUN

Riktlinjer för kommunala bolag

Strategi
Program
Plan
Policy
Riktlinjer
Regler

Diarienummer: KS/2018:157

Dokumentet är beslutat av: Kommunfullmäktige

Dokumentet beslutades den: 27 september 2018

Dokumentet gäller för: Samtliga helägda bolag

Dokumentet gäller till den: Tills vidare

**BOTKYRKA
KOMMUN**

Dokumentet ersätter: -

Dokumentansvarig är: Kommunstyrelsen

För revidering av dokumentet ansvarar: Kommunstyrelsen

För uppföljning av dokumentet ansvarar: Kommunstyrelsen

Relaterade dokument: Bolagspolicy KS/2018:157

1. Inledning

Riktlinjer för kommunala bolag beskriver de gemensamma förutsättningar och principer för de bolag som kommunen äger med bestämmandeinflytande. Dokumentet ska tillsammans med övriga styrdokument vara ett verktyg för värdeskapande ägarstyrning av kommunens bolag. Riktlinjerna ska möjliggöra en aktiv styrning av bolagen samt underlätta för kommunen att följa bolagens verksamhet.

Kommunfullmäktige utövar sin ägarstyrning över kommunens bolag med ett antal olika styrdokument. Syftet med dessa riktlinjer är att tydliggöra kommunens ägarroll och hur kommunens ägarstyrning av bolag ska genomföras. Dessa riktlinjer är ett komplement till bolagsordning och policy för kommunala bolag och ska behandlas på bolagstämman för att bli gällande. De helägda bolagen är således ålagda att följa Riktlinjerna för de kommunala bolagen. Kommunen verkar även för att de delägda bolagen ska följa Riktlinjerna i så stor utsträckning detta är möjligt.

2. Ansvarsfördelning

2.1 Kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige utgör den övergripande och lagstadgade ägarrollen för samtliga bolag där kommunen har ett ägarintresse. Nedanstående verksamhetsfrågor är förbehållna fullmäktige (uppräkningsfrågor är ej heltäckande):

- besluta om riktlinjer och direktiv för ägarstyrning
- besluta på förslag av kommunstyrelsen om nödvändiga åtgärder hos bolag som agerat i strid med det fastställda kommunala ändamålet eller utanför de kommunala befogenheterna
- fastställa låne- och borgensram för kommunens bolag
- anta koncernövergripande och principiellt viktiga beslut, såsom;
 - mål och riktlinjer för verksamheten och ekonomin samt koncernbudget
 - kapitaltillskott (nyemission, förlusttäckning, driftbidrag)
 - ansvarsfrihet, om revisor ej tillstyrkt sådan
 - godkännande av förvärv eller försäljning av bolag, eller bolags rörelse eller upplösning av bolag.
- ta ställning i frågor av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt. Exempel på frågor där kommunfullmäktiges ställningstagande ska inhämtas är (uppräkningsfrågor är ej uttömmande);

- strategiska investeringar som innebär ny inriktning för bolaget eller start av verksamhet inom nytt affärs- eller verksamhetsområde
- fusion eller likvidering av bolag
- beslut som väsentligt påverkar bolagets eller koncernens ekonomi eller medför annan risk (t.ex. större investeringar eller avyttringar).

2.2 Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen ska enligt kommunallagen utöva uppsikt över kommunens hel- och delägda bolag. Denna uppsiktskontroll är grunden för kommunens ägarstyrning.

Uppsiktsplikten innebär att kommunstyrelsen ska;

- leda och samordna fortlöpande tillsyn
- hålla sig informerad om de kommunala bolagens verksamheter
- årligen göra en bedömning om den verksamhet som bedrivits av helägda och delägda bolag varit förenlig med det fastställda kommunala ändamålet och utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna. Om styrelsen finner att så inte är fallet ska den lämna förslag till kommunfullmäktige om nödvändiga åtgärder. Denna bedömning ska rapporteras till kommunfullmäktige i samband med årsredovisningen.
- bereda och lämna förslag i bolagsfrågor som ska underställas kommunfullmäktige för beslut. Kommunstyrelsen ska lägga upp ett fungerande system för hur den fortlöpande uppföljningen och tillsynen av bolagen ska gå till.

2.3 Kommunstyrelsens rätt till insyn i bolagen

Kommunstyrelsen har rätt att ta del av bolagens handlingar och räkenskaper samt i övrigt inspektera bolaget och dess verksamhet. Bolagen ska lämna kommunstyrelsen den information om verksamheten som begärs. Detta gäller dock endast i den mån hinder inte möter på grund av författningsreglerad sekretess.

Bolagen är skyldiga att följa av kommunstyrelsen beslutade regler avseende struktur och tidplan för planerings-, budget- och uppföljningsprocessen. Bolagen ska i övrigt lämna de uppgifter och handlingar som kommunstyrelsen begär.

2.4 Informationssammanträden

Om kommunen så begär ska styrelseordförande och VD efter att bolagens årsredovisning och revisionsberättelse lämnats till kommunen och i god tid innan bolagsstämman, anordna ett informationsmöte för ledamöter och ersättare i kommunfullmäktige. Vid detta möte, som ska äga rum i direkt anslutning till ett ordinarie fullmäktigesammanträde, ska representant för

styrelsen och VD närvara och besvara frågor om Bolagets verksamhet. Vid mötet är styrelseledamot och VD befriade från sådan tystnadsplikt i frågor som aktieägarna enligt aktiebolagslagen äger rätt att ta del av.

2.5 Ombud bolagstämma

Kommunstyrelsen ska upprätta instruktioner till kommunens stämmoombud inför bolagsstämmor. Instruktion får endast avse ställningstagande som omfattas av kommunstyrelsens förvaltningsuppdrag och delegation enligt kommunstyrelsens reglemente och kommunstyrelsens delegationsordning. Kommunledningsförvaltningen kan bistå utsett röstombud med tjänstemannastöd och vid behov närvara under stämma.

3. Bolagsstyrelsens uppgifter

Styrelsen har det operativa ansvaret för bolaget och ska se till att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska förhållanden i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt. Som styrelseledamot finns en rad olika lagar att förhålla sig till, där framförallt aktiebolagslagen, kommunallagen och årsredovisningslagen är några. Att vara styrelseledamot är en roll som kommer med stort ansvar och varje styrelseledamot bär ett solidariskt ansvar för bolagets verksamhet.

Bolagen ska följa av kommunfullmäktige beslutad budget, policys, riktlinjer och regler.

Mer konkret innebär detta att styrelsen fortlöpande ska följa upp och utvärdera bolagets verksamhet mot kommunens ändamål med verksamheten och de mål och riktlinjer som fastställts samt se till att bolaget har en adekvat strategi för att uppnå dessa mål. Vid behov ska styrelsen inom ramen för ägarens riktlinjer utvärdera och revidera bolagets strategier och mål. Styrelsen ska se till att kontrollen över bolagets ekonomiska situation är tillfredsställande, att bolagets riskexponering är väl avvägd, att redovisningen och finansförvaltning håller hög kvalitet och kontrolleras på ett betryggande sätt samt att bolaget har god intern kontroll. Styrelsen ska även diskutera hur uttalanden till allmänhet och massmedia ska göras i bolagets namn.

Bolagen ska årligen senast före utgången av maj månad hålla årsstämma.

3.1 Styrelsens ordförande

Styrelsens ordförande ska se till att styrelsens arbete bedrivs effektivt och att styrelsen fullgör sina åligganden. Ordföranden ska särskilt:

- organisera och leda styrelsens arbete

- se till att styrelsen fortlöpande uppdaterar och fördjupar sina kunskaper om bolaget och dess verksamhet samt i övrigt får den utbildning som krävs för att styrelsearbetet ska kunna bedrivas effektivt
- upprätthålla kontakt och dialog med bolagets ägare i syfte att styrelsen ska känna till ägarnas synpunkter i fråga om bolagets övergripande mål och strategi och andra viktigare frågor
- se till att styrelsen årligen utvärderar sitt arbete samt
- se till att ny styrelseledamot genomgår en introduktionsutbildning om styrelsearbete, om bolaget, dess verksamhet, organisation, tar del av bolagspolicyn och riktlinjerna, marknad m.m. samt den utbildning i övrigt som styrelseordföranden och ledamoten gemensamt finner lämplig för att ledamoten ska kunna fullgöra sitt uppdrag.

3.2 VD:s uppgifter

VD ska sköta den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar samt se till att bolagets bokföring och medelförvaltning sker på ett betryggande sätt.

VD ansvarar för att förse styrelsen med den information om bolaget och dess verksamhet, samt de underlag i övrigt, styrelsen behöver för sitt arbete. Materialet ska vara så sakligt, utförligt och relevant som krävs för att styrelsen ska kunna fatta väl underbyggda beslut.

3.3 Tillsättande av verkställande direktör

Styrelsen ska utse och entlediga VD efter samråd med kommunstyrelsens ordförande och kommundirektören. Innan rekryteringsprocess gällande tillsättande av VD påbörjas ska samråd ske med kommundirektören om kravprofil samt tjänstens utformning och villkor. Kommundirektören ansvarar för koordineringen med den politiska ledningen i Botkyrka kommun.

4. Ägarstyrning

4.1 Koncernsamordning

Kommundirektören med kommunjuristen och kanslichefen på kommunledningsförvaltningen har en koncernsamordnande roll för kommunens bolag och har det främsta ansvaret för att biträda kommunstyrelsen i ägarrollen. Kommundirektören och kommunjuristen ska svara för kommunens löpande kontakter med ledningen för respektive bolag. De ska hålla sig underrättade om bolagens verksamhet för att bedöma när kommunen anser att ett ärende utifrån kommunens perspektiv ska lämnas till kommunstyrelsen eller kommunfullmäktige för information, yttrande eller för god-

kännande. Kommundirektören och kommunjuristen ska även delta vid möten/ägardialoger med bolagen.

4.1 Planerings- och uppföljningsdialoger

Botkyrka kommun för en kontinuerlig dialog med sina helägda bolag och har två olika mötesformer där ägarrepresentanter och representanter från bolagen träffas, ägardialogsmöten samt ägarmöten.

4.2. Ägardialogsmöten

Ägardialogsmöten anordnas med syfte att ge utrymme för dialog om gemensamma strategiska utvecklingsfrågor, utbyte av kunskap och erfarenheter med koncernexterna aktörer samt koncerninternt erfarenhetsutbyte. Dessa möten anordnas mellan bolagens VD, kommundirektören, kommunjurist och vid behov övriga tjänstemän från kommunen. Denna dialog ska anordnas med kontinuitet där samordnings- och driftsfrågor samt tolkning och tillämpning av de övergripande och strategiska beslut som fattas i andra sammanhang och som berör bolagen tas upp. Årligt kalendarium upprättas för ägardialogerna och i samband med detta fastställs också övriga processägars deltagande vid ägardialogmötena.

4.3. Ägarmöten

Ägarmötena är möten där bolagets representanter (VD, styrelsens ordförande) träffar ägarnas representanter (kommunstyrelsens ordförande och vid behov 1:e vice ordförande, kommundirektör, kommunjurist och vid behov övriga tjänstemän från kommunen) i syfte att stärka och tydliggöra styrningen av bolagen.

I uppdraget att företräda ägaren ligger också att vid behov tydliggöra ägarens mål med verksamheten och att stödja bolagen och genomförandet. I bolagens uppdrag ligger även att återföra väsentlig information till ägaren. Ägarmötena ska ha god framförhållning, vara planerade och strukturerade med i förväg känd och utsänd dagordning med frågor och fördjupningsområden som ska behandlas. Ägarmöten ska genomföras minst två gånger per år. Kommunstyrelsen ansvarar för att dessa träffar äger rum. Minnesanteckningar från ägarmöten anmäls sedermera till kommunstyrelsen som anmälningsärenden.

Bolagets VD ska senast en vecka innan ägarmötet äger rum inkomma med förslag på agenda för ägarmötet. Förslag på vad agendan kan innehålla;

- reflektioner kring uppfyllelse av nuvarande ändamål och ägardirektiv
- genomgång av bolagets affärs-/verksamhetsplan

- omvärlds- och branschanalys inklusive konsekvenser för bolag och ägare
- aktuella händelser i bolaget och kommunen samt utvecklingsprojekt
- diskussion om bolagets framtida strategiska inriktning
- bolagets situation gällande ekonomi och verksamhet
- avstämning av kommunens vision kopplat till ägarvision och ägardirektiv
- förslag till avkastning och koncernbidrag – ekonomiska mål, utdelning
- samordningsfrågor
- förväntningar mellan bolag och ägare

4.4 Policys och riktlinjer

Bolagen är skyldiga att förhålla sig till de av kommunfullmäktige (eller till kommunstyrelsen delegerade) beslutade styrdokument som berör bolagens verksamheter. Aktuella policys och riktlinjer som bolagen omfattas av redovisas i ett särskilt ärende årligen vid behov och expedieras till bolagen.

5. Bolagens informations- och redovisningsskyldighet

Bolagen ska fortlöpande och i enlighet med den av kommunen uppställda tidsplanen skicka in följande dokument:

- Bolagen ska årligen ta fram en strategisk plan med strategiska mål för de närmaste tre åren och en ekonomisk plan för den aktuella perioden. Den strategiska planen ska överlämnas till kommunen senast den 30 oktober.
- Delårsbokslut upprättas två gånger årligen, per april och augusti. Handlingarna ska vara inkomna till kommunen den närmaste vardagen efter den 15:e i månaden och i enlighet med kommunens instruktioner. Följande uppgifter ska framgå av delårsboksluten;
 - resultatsiffra för perioden
 - prognossiffra för helåret
 - kommentarer från bolaget på resultat, verksamhet och prognos
- Helårsbokslut, handlingarna ska vara inkomna till kommunen enligt särskild instruktion för årsbokslut avseende koncernbolagen.
- Tillsammans med årsbokslut och delårsboksluten ska bolaget lämna rapport angående måluppfyllelse och uppföljning av ägardirektiv

rektiven, redovisningar av verksamheten, utveckling och ekonomiska förhållanden.

- Protokoll från styrelsemöten ska anmälas till kommunstyrelsen utan dröjsmål, dock senast fjorton (14) dagar efter styrelsemötet.
- Protokoll från bolagsstämmor ska anmälas till kommunstyrelsen utan dröjsmål, dock senast fjorton (14) dagar efter stämmans sammanträde.
- Affärsplan eller motsvarande skickas till kommunen utan dröjsmål.
- Årsredovisning ska överlämnas till kommunen senast den 31 mars.
- Bolagets styrelse ska årligen göra en bedömning och lämna en redogörelse av hur bolaget har bedrivit verksamheten i förhållande till de kommunala befogenheterna och för hur bolaget fullföljt sitt uppdrag som lämnats i kommunens ägardirektiv samt beskriva på vilket sätt man har bidragit till att uppnå de av kommunfullmäktige uppställda målen som bolaget är berörda av senast den 31 mars.
- Bolagen ska överlämna revisionsberättelse senast den 31 mars.
- Bolagen ska överlämna lekmannarevisorernas granskningsrapport senast den 31 mars.
- Bolagen ska årligen överlämna en rapport med följande information senast den 31 mars:
 1. Om utvärdering av styrelsen och VD genomförts. Utvärderingen ska minst omfatta om bolagsstyrelsen har kompetens för att kunna utföra sina arbetsuppgifter, om dess arbetsformer fungerar och om den är organiserad på lämpligt sätt när det gäller eventuell arbetsfördelning. Om bolagsstyrelsen kommer fram till att det finns brister som behöver åtgärdas ska bolagsstyrelsen åtgärda bristerna.
 2. Styrelsen ska utvärdera VD:s insatser.
 3. Om styrelseledamöterna eller VD har uppdrag, aktier eller andra intressen i företag som bolaget har affärsförbindelser med eller som är verksamt i samma bransch som bolaget.
 4. Hur styrelsearbetet bedrivits, inkluderande eventuell arbetsfördelning, antal sammanträden, genomsnittlig närvaro samt vem som varit sekreterare vid styrelsens sammanträden.

5. Hur den interna kontrollen, både vad gäller uppfyllande av bolagets syfte, av ägaren beslutade verksamhetsmål och finansiell rapportering, är organiserad och hur väl den fungerat under senaste räkenskapsåret.
 6. Hur bolagets risker bedömts och följts upp.
 7. Hur bolaget kommunicerar med revisorerna och lekmannarevisorererna.
 8. Vilka ärenden som bolaget överlämnat till kommunen för att bereda kommunfullmäktige tillfälle att ta ställning till.
- Bolagen ska årligen i samband med något av kommunstyrelsens sammanträden lämna information om bolagets verksamhet.

